CZU 37.015.3

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2021-2.33>

CADRUL CONCEPTUAL – FENOMENOLOGIC AL CONSILIERII FAMILIEI

MICLEUȘANU Zinaida,

doctor în științe pedagogice, lector universitar,
Universitatea de Studii Europene din Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-4345-4881>

REZUMAT

Consilierea psihopedagogică a familiei reprezintă un proces specializat de sfătuire, susținere, orientare a persoanelor aflate în dificultate. Este un proces de schimbare complexă și continuă a beneficiarului cu ajutorul și sub îndrumarea consilierului, ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții, care impun o pregătire profesională solidă. Ea urmărește abilitarea persoanei (copil, tânăr sau matur) pentru a-și asigura funcționarea optimă prin realizarea unor schimbări evolutive ori de câte ori situația o cere.

Cuvinte-cheie: familie, consiliere, consiliere psihopedagogică, proces complex, intervenții.

CONCEPTUAL - PHENOMENOLOGICAL FRAMEWORK OF FAMILY COUNSELING

MICLEUȘANU Zinaida,

PhD of pedagogical sciences, university lecturer,
University of European Studies of Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-4345-4881>

SUMMARY

The psycho-pedagogical counseling of the family members is a specialized process of counseling, support, guidance of people in difficulty, it is a complex process that includes a very wide range of interventions, which require a solid professional training. It aims to empower the person (child, young or adult) to ensure optimal functioning by making evolutionary changes whenever the situation requires it.

Key words: family, counseling, psycho-pedagogical counseling, a complex process, interventions.

Din perspectiva unei analize logice și respectarea exigențelor epistemologice pentru a delimita și defini conceptul de *consiliere a familiei*, este necesară o precizare de ordin pedagogic, sociologic și psihologic a

consilierii.

Consilierea reprezintă un proces specializat de sfătuire, susținere, orientare a persoanelor aflate în dificultate. Pentru a explica esența termenului de

consiliere am apelat la Dicționarul explicativ al limbii române, coordonat de acad. **Coteanu I., dr. Seche L., dr. Seche M.**, [3, p. 298], aici consilierea este redată ca fiind un *proces de sfătuire*.

Încă în 1956 *Asociația Americană de Psihologie* definea *consilierea ca fiind un proces în care indivizii sunt ajutați să depășească obstacolele proprii lor deveniri și să-și atingă optimul dezvoltării resurselor personale* (Thomson și Rudolph, 1992) [Apud 17].

Cercetătorul **Wallis J.** (1978) consideră *consilierea/ sfătuirea drept un dialog în care o persoană ajută pe alta care are dificultăți semnificative, importante* [Apud 13], iar cercetătorul **Gustad J. W.** definește *consilierea ca un proces de orientare – învățare care se desfășoară în spațiul realității între două persoane, cuplu în care sfătuitorul cu competență în probleme psihologice oferă clientului său metode adecvate nevoilor acestuia, în raport cu contextul evenimentelor vieții, stabilindu-se, în acest fel, un program personal de depășire a dificultăților* [Apud 8, p. 286].

Inskip F. și John H. (1984) arată că *sfătuirea/ consilierea este o cale de a relaționa și de a răspunde unei alte persoane, pentru ca aceasta să fie ajutată să-și exploreze gândurile, emoțiile și comportamentul în direcția câștigării unei înțelegeri de sine mai clare și pentru a învăța să găsească și să utilizeze părțile sale mai tari/ resursele, astfel, încât să se poată confrunta cu viața mai eficient, luând decizii adecvate sau acționând corespunzător* [Apud 13].

Un alt cercetător, **Robinson F. P.** [Apud 8, p. 285] susține că *procesul consilierii contribuie la îmbunătățirea calității vieții individului*. Persoanele care doresc să atingă un nivel superior de viață, să depășească anumite obstacole sau să construiască strategii personale eficiente de viață, se adresează consilierului. În viziunea cercetătorului, *obiectivele generale ale consilierii sunt: obținerea maturizării personalității, dobândirea și utilizarea propriei independențe; integrarea personală eficientă în situațiile vieții cotidiene; în profesie și dezvoltarea responsabilității*.

Colegiul Psihologilor din România definește *consilierea ca fiind intervenția în scopul: optimizării, autocunoașterii, dezvoltării personale și/ sau prevenției și remedierii problemelor emoționale, cognitive și de comportament* [Apud 17].

După cum am putut observa, consilierea este un proces complex ce cuprinde o arie foarte largă de intervenții, care impun o pregătire profesională solidă. În esență, conceptul de consiliere denotă o relație interumană axată pe ajutor, realizat de o persoană specializată/ consilierul, și o altă persoană, care solicită asistență specială – beneficiarul (Egan, 1990). Relația dintre consilier și persoana consiliată este una de alianță, de participare și colaborare reciprocă (Ivey, 1994) [Apud 18].

Analiza surselor bibliografice consacrate ne-a permis să evidențiem mai multe tipuri de consiliere. Plecând de la clasificarea lui **Dumitru I. Al.** [7, p. 12], observăm următoarele tipuri de consiliere, pe care cercetătorul le delimitează, după criteriul *necesităților beneficiarului*:

– *Consilierea medicală*, care include procesul și acțiunile referitoare la asigurarea condițiilor adecvate de

creștere și dezvoltare biofizilogică a organismului uman, de menținere a unei stări optime de funcționalitate și sănătate a acestuia. Consilierea medicală este realizată de personalul specializat, medici și asistenți medicali;

– *Consilierea socială*, care reprezintă ansamblul de măsuri și acțiuni de sprijin acordate persoanelor social-vulnerabile. Astfel de probleme sunt de competența asistenților sociali și intră în responsabilitatea autorităților publice;

– *Consilierea religioasă*, ce reprezintă un sprijin, ajutor și îndrumare acordat acelor persoane care, necesită asistență spirituală, religioasă. Consilierea religioasă este realizată de preoți și consilieri pe probleme teologice;

– *Consilierea psihologică*, care reprezintă un proces de sprijin și ajutor acordat acelor persoane care, în anumite momente ale existenței lor, au dificultăți în adaptarea la solicitările vieții, manifestate prin disfuncționalități și dezechilibre ale structurilor lor de personalitate. Consilierea psihologică este realizată de psihologi, consilieri pe probleme psihologice și psihoterapeuți cu competențe specifice. Consilierea psihologică este un tip de intervenție prin care se urmărește sugerarea unui mod de a proceda, a unui mod de comportare ce trebuie adoptat într-o situație dată, sau în general, în viața și activitatea cotidiană. Ea se adresează persoanelor relativ normale, sănătoase psihic, aflate uneori în dificultate, pe care le ajută să-și conștientizeze disponibilitățile și să le valorifice pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă, trăind o viață plină de sens, confortabilă psihologic. Consilierea psihologică îi facilitează persoanei autocunoașterea realistă, acceptarea de sine și valorificarea optimă a resurselor și disponibilităților proprii [7, p. 13].

Acest tip de consiliere poate fi completat prin considerațiile lui **David D.** [5, p. 87], care definește *consilierea psihologică ca fiind o intervenție psihologică în scopul optimizării, autocunoașterii și dezvoltării personale și / sau în scopul prevenției și remiterii problemelor emoționale, cognitive și de comportament*.

Un alt tip de consiliere este:

– *Consilierea psihopedagogică*, ce include sprijinul, ajutorul, orientarea acordată elevilor și părinților acestora, personalului didactic. Consilierea psihopedagogică în mediul școlar, este realizată de psihologul/ consilierul școlar, cadrele didactice, iar în mediul familial, aceasta este realizată de către părinți prin intermediul educării, sfătuirii și orientării propriilor copii.

Psihologul **Dumitru I. Al.** precizează că *consilierea psihopedagogică este un tip de consiliere care are, în același timp, obiective de natură psihologică și pedagogică concomitent*. Ea urmărește abilitarea persoanei (copil, tânăr sau matur) pentru a-și asigura funcționarea optimă prin realizarea unor schimbări evolutive ori de câte ori situația o cere. Ea se mai numește și *consiliere educațională*, deoarece presupune abilitarea oamenilor cu capacități de rezolvare independentă a problemelor prin învățarea modului de a-și modifica cunoștințele și comportamentul pentru a se adapta solicitărilor, pentru a-și gestiona trăirile afective, a-și rezolva conflictele interioare, a-și îmbunătăți relațiile cu ceilalți, a lua decizii și a-și asuma responsabilități. În

sinteză, consilierea psihopedagogică are ca scop să învețe omul a dobândi deprinderi de viață sănătoase, pentru a atinge un nivel optim de funcționare a propriei personalități [7, p. 14].

Din cele expuse putem conchide că consilierea psihopedagogică, nu poate fi identificată cu cea psihologică. Ca și consilierea psihopedagogică, consilierea psihologică vizează formarea și dezvoltarea

personalității, diferența însă este că cea psihologică vizează realizarea unei terapii care poate include și aspecte clinice, complexe, care nu pot fi soluționate prin simpla orientare și consiliere psihopedagogică. De aici apare necesitatea de a distinge, în baza mai multor cercetări și analize teoretice caracteristicile generale proprii fiecărei dimensiuni în parte:

Tabelul 1.1. Caracteristicile generale ale consilierii psihopedagogice și consilierii psihologice

Consilierea	
Psihopedagogică/ educațională	Psihologică
Grupul țintă	
Elevi, părinți, tutori/ rude ale copiilor, cadre didactice, manageri școlari	Elevi, părinți, tutori/ rude ale copiilor, cadre didactice, manageri școlari
Unde poate fi realizată?	
La ore, în cabinetul de consiliere/ a psihologului, dirigintelui, acasă etc.	În incinta instituției de învățământ / cabinetul psihologic sau centre speciale
Obiectivele intervenției	
Dezvoltarea personală, a abilităților de învățare, comunicare, relaționare, promovarea modului sănătos de viață, promovarea modalităților de organizare și consumare a timpului liber, orientarea școlară; profesională, prevenirea și remediarea conflictelor școlare și familiale etc.	Scopuri identice cu cele ale consilierii educaționale, însă consilierea psihologică, mai poate fi utilizată și în remediarea dificultăților care vizează afecțiunile psihice sau deprinderile nocive (dependență de alcool, droguri etc.)
Cine o realizează?	
Psihologul, consilierul, cadrele didactice/ dirigențele, psihopedagogul, părintele, asistentul/ pedagogul social	Psihologul, consilierul, psihopedagogul

În baza analizei lucrărilor în domeniul consilierii [1; 4 etc.] și îndeosebi a viziunilor cercetătoarei **Dimitru – Tiron E.** [6, p. 24-25], completăm și dezvoltăm Tabelul

1.1 cu încă nouă deferente și componente structurale ale consilierii psihologice și psihopedagogice:

Tabelul 1.2. Componentele structurale ale consilierii psihopedagogice și consilierii psihologice

Consilierea	
Psihopedagogică	Psihologică
1	2
1. Grupul țintă	
Se adresează subiecților (elevi, studenți, adulți încadrați în procesul de studiu) cu dificultăți specifice procesului educațional (învățare, relaționare, adaptare, integrare, performanță) etc.	Se adresează tuturor persoanelor normale, dar cu dificultăți esențiale ce necesită refacerea echilibrului acestora cu mediul
2. Unde poate fi realizată?	
Se desfășoară în cabinetul metodic de consiliere sau în clasă la orele de dirigenție și consiliere	Se desfășoară în cabinetul psihologic
3. Obiectul intervenției	
Obiectul consilierii psihopedagogice (educaționale) îl constituie fenomenele de absenteism, agresivitate; eșec școlar; relații deficitare între partenerii educaționali, orientare școlară și profesională etc.	Obiectul consilierii psihologice este reprezentat de fenomenele psihologice: anxietate, fobii, obsesie, tentative de suicid etc.
4. Cine o realizează?	
Este realizată de absolvenții facultăților pedagogice și ale unor cursuri de specializare în consiliere psihopedagogică (educațională)	Este realizată de absolvenți ai facultăților de psihologie, pedagogie și asistență socială
5. Metodologia aplicată în cadrul intervenției	
Metodologia este psihopedagogică de îmbinare a modelelor terapiei cognitiv - comportamentale cu ansamblul de metode pedagogice	Metodologia este de natură psihologică specifică diferitelor școli psihologice și psihoterapeutice (psihodinamice, comportamentale, regresivne etc.)
6. Timpul alocat intervenției	
Timpul alocat consilierii corespunde cu timpul necesar pentru soluționarea problemei	Timpul alocat consilierii este între 1-15 ședințe
7. Intervenția asupra psihicului	

Consilierea activează mecanismele cognitive și cele de formare a unității dintre conștiință și conduita persoanei	În consilierea psihologică este implicat și inconștientul beneficiarului prin mecanismele de transfer proiectiv către <i>Eu-l</i> consilierului
8. Modelul specific intervenției	
Oferă un model educativ cu caracter preventiv și prospectiv de dezvoltare a potențialului individual sau de grup	Oferă un model clinic curativ și unul comportamental adecvat
9. Scopul intervenției	
Face accent, pe consolidarea autocunoașterii beneficiarului cu scopul depășirii problemelor educaționale și facilitează procesul educativ; asigură adaptarea și integrarea socială a subiecților educaționali	Face accent, pe cunoașterea beneficiarului de către psiholog cu scopul depășirii problemelor psihologice și facilitează reducerea riscului apariției unor probleme psihologice

În urma analizei trăsăturilor definitorii ale consilierii psihopedagogice și consilierii psihologice, putem conchide, că consilierea psihopedagogică implică, cu precădere, aspectele specifice procesului educațional (de orientare, educare/ reeducare, motivare etc.), iar cea psihologică, vizează aspectele psihologice, curative, fiind axată pe teoriile variatelor școli psihologice și psihoterapeutice. În consens cu cele expuse este și abordarea lui **Patterson Ch. H.**, care consideră că consilierea, *reprezintă un proces care implică o relație interpersonală între consilier și unul sau mai mulți clienți, în relația cu care el folosește metode psihologice bazate pe cunoașterea sistematică a personalității umane, în încercarea de a îmbunătăți „sănătatea mintală” a beneficiarului sau a clienților săi* [Apud 18].

Generalizând viziunile cercetătorilor din domeniul științelor educației [4; 6; 11 etc.] constatăm că consilierea psihopedagogică intervine cu mijloace specifice psihologiei, în scopul de a optimiza, stimula autocunoașterea și dezvoltarea personală, a preveni anumite probleme emoționale, cognitive și de comportament, însă ea nu este lipsită și de intervențiile de tip formativ, educațional, deci include valorificarea a două coordonate: cea psihologică și cea pedagogică.

Având drept punct de pornire *valorile umaniste* ale consilierii psihologice, cercetătoarea din domeniul științelor educației **Băban A.** [1, p. 16], susține că în cadrul procesului de consiliere, specialistul trebuie să ajute și să-i inspire încrederea în forțele sale beneficiarului; să-i insuflă că el este capabil să-și asume propria dezvoltare personală, să prevină diverse tulburări și disfuncții, să găsească soluții la problemele cu care se confruntă; să-l facă să se simtă bine cu sine, cu ceilalți în lumea în care trăiește și interrelaționează.

Relația de consiliere este definită ca un parteneriat între cei doi protagoniști: practician - beneficiar, fiecare dintre ei cu viziuni, expectanțe și experiență diferită, dar împărtășind aceleași scopuri; care presupun soluționarea, depășirea problemei. Pentru a conștientiza esența consilierii vom face o trecere în revistă a responsabilităților ambelor părți, a specialistului și a beneficiarului.

Responsabilitățile consilierului, precum și *responsabilitățile beneficiarului* se punctează în contractul inițial, care se discută de ambele părți și presupun realizarea următoarelor funcții.

Astfel, responsabilitățile consilierului includ:

- ansamblul de acțiuni de conducere și dirijare a procesului de consiliere în vederea realizării obiectivelor beneficiarului;
- acțiuni de evitare a *jucării* rolurilor de victimă, salvator sau persecutor;
- implicarea activă, împreună cu beneficiarul, la analiza tranzacțională, analiza jocurilor psihologice și analiza scenariilor de viață, a problemelor;
- explicarea direcției și rezultatelor consilierii;
- asistarea beneficiarului la realizarea contractului cu el însuși, rolul consilierului fiind cel de martor, sfătuitor sau facilitator;
- comportamente de susținere morală, considerând obiectivele beneficiarului mai importante decât cele proprii;

- respectarea codului deontologic al consilierului.

Codul deontologic al consilierului îl vom reda în cele ce urmează, acesta fiind analizat și adaptat de noi în baza **Codului deontologic al psihologului școlar**. Codul deontologic a fost preluat din *Ghidul metodologic: Organizarea activității Serviciului de Asistență Psihologică*, (aprobat de Consiliul metodic municipal al DGETS, la 24 martie 2011). Codul deontologic al consilierului constituie instrumentul de bază al specialistului, care vizează, respectarea unor anumite principii:

1. *Principiul respectării drepturilor și demnității oricărei persoane*. Consilierul va desfășura activitatea, manifestând respect față de trăirile, experiențele, cunoștințele, valorile, ideile, opiniile și opțiunile celorlalți. Specialistul nu va manifesta inechitate pe criterii de cultură, naționalitate, etnie, rasă, religie, sex.
2. *Principiul axării pe competența profesională*. Consilierul se va angaja numai în acele activități profesionale în domeniul cărora deține competențe, posedă atitudini, experiență și atestă succes.
3. *Principiul manifestării integrității morale și profesionale în toate relațiile*. Consilierul va prezenta într-o manieră onestă pregătirea și calificările sale în cadrul relațiilor profesionale, dar și în cadrul cotidian. Acest aspect îi oferă imagine pozitivă ca om și specialist.
4. *Principiul centrării pe respect colegial*. Consilierul va manifesta față de colegii săi de profesie onestitate, corectitudine, loialitate și solidaritate. Este inadmisibilă clarificarea relațiilor dintre colegi și colaboratori în prezența beneficiarilor.
5. *Principiul valorificării responsabilității*

profesionale și sociale sau respectarea strictă a normei etice „Nu dăuna!”. Consilierul va manifesta o maximă responsabilitate pentru starea de bine a oricărui individ/familie, grup sau comunitate față de care își exercită rolul de consilier. Specialistul va acționa astfel încât să nu provoace daune sănătății, stării generale sau statutului social al beneficiarului. Consilierul nu va oferi informații care ar putea agrava starea individului, va fi prudent la recomandările oferite.

6. *Principiul respectării inofensivității și a caracterului adecvat al metodelor și tehnicilor psihologice aplicate.* Tehnologia aplicată trebuie să corespundă scopurilor consilierii, vârstei, studiilor, condițiilor sociale, experienței de viață a beneficiarului și să nu fie periculoase pentru sănătatea acestuia.

7. *Principiul respectării imparțialității.* Este inadmisibilă atitudinea preconcepută sau neobiectivă față de beneficiar.

8. *Principiul axării pe colaborarea dintre consilier și individ.* Consilierul va informa beneficiarul despre posibilitățile reale ale psihologiei și pedagogiei contemporane în problema vizată, despre limitele competenței și posibilităților sale.

9. *Principiul acceptării necondiționate a persoanei* (se referă la emoțiile beneficiarului, dar nu la acceptarea oricărui comportament). Consilierul nu face judecăți de valoare sau judecăți morale referitoare la viața beneficiarului. Nu va eticheta individul, nu va pronunța aprecieri negative în voce.

10. *Principiul respectării confidențialității.* Consilierul se angajează să nu divulge informațiile furnizate de beneficiar altor persoane, aducând astfel prejudicii psihologice, morale, juridice beneficiarului (păstrarea secretului profesional).

11. *Principiul nondirectivității.* Consilierul nu decide în locul beneficiarului.

12. *Principiul nonexploatării.* Consilierul nu va exploata sau nu va profita de persoanele față de care manifestă un ascendent de autoritate. Va evita brutalitatea, hărțuirea, comportamentele de abuz față de cei cu care vine în contact în timpul activității profesionale.

13. *Principiul fundamentării și explorării caracterului științific al procesului de consiliere și a rezultatelor cercetărilor.* Consilierul va activa și va formula rezultatele cercetării în termeni și noțiuni, acceptate în știința pedagogică și psihologică.

14. *Principiul autonomiei.* Informația obținută nu va fi discutată cu persoane străine domeniului psihologiei și consilierii psihopedagogice. Consilierul nu transmite metodele și tehnicile de lucru persoanelor necompetente. Consilierul va manifesta obiectivitate și corectitudine.

15. *Principiul manifestării preocupării față de respectarea standardelor sau principiilor etice.* În cazul nerespectării standardor etice de către unul din colegi, consilierul este obligat să atragă, cu maximă discreție și colegialitate, atenția celui coleg asupra conduitei sale neadecvate, iar, în cazul în care comportamentul nonetic persistă, se va adresa organelor de resort (Comisia Metodică a Psihologilor a DGETS/minister).

16. *Principiul axării pe autoperfecționare, auto/formare și dezvoltarea profesională.* Consilierul depune

permanent un efort de menținere și dezvoltare profesională prin informarea permanentă, participarea la programe de formare profesională continuă de specialitate; consultări cu specialiști din domeniul vizat [18, p. 2].

Întrucât consilierea este un proces de colaborare, în continuare vom analiza și *responsabilitățile persoanei consiliate*, a beneficiarului, care includ:

- determinarea și stabilirea prin comunicare și contractare, ceea ce vrea să schimbe beneficiarul;

- identificarea potențialului interior ce ar putea fi antrenat în obținerea schimbării beneficiarului;

- asumarea responsabilității pentru propriile decizii și acțiuni de îndeplinire a sarcinilor stabilite de consilier și/ sau împreună cu acesta;

- participarea activă la stabilirea unei relații terapeutice de siguranță și încredere;

- considerarea consilierului drept *aliat al schimbării* și nu *magician*.

Astfel, procesul consilierii psihopedagogice, poate fi conștientizat ca un proces de schimbare complexă și continuă a beneficiarului cu ajutorul și sub îndrumarea consilierului. Evident că acest proces presupune anumite abilități și competențe din partea specialistului vizat. Analiza literaturii de specialitate [1; 4; 9; 10 etc.] ne-a permis să identificăm următoarele *caracteristici ale unui consilier eficient*, stabilite prin cercetări de tip experimental și experiențial:

- consilierul ca persoană și specialist posedă propria identitate. Acesta știe cine este el, ce poate să devină, ce dorește de la viață și ce poate realiza; face distincția între elementele esențiale și cele neesențiale ale existenței umane;

- consilierul se respectă și se apreciază adecvat pe sine însuși, bazându-se în demersul de acordare a ajutorului pe forța și sentimentul valorii personale;

- consilierul își recunoaște și își acceptă forța interioară, se simte adecvat în prezența celorlalți și le permite acestora să se manifeste ca persoane puternice, fiind deschis și receptiv la schimbare, capabil să renunțe la căile și mijloacele cunoscute și în favoarea unui demers de tip inovator (sigur cu acceptarea beneficiarului);

- consilierul este capabil să ia decizii și să-și asume responsabilități pentru sine și pentru persoanele consiliate;

- consilierul este activ, dinamic, trăiește în mod plener, opțiunile sale, fiind axat pe un sistem de valori morale; este o persoană autentică, sinceră, onestă, care nu se ascunde în spatele unor măști, nu joacă roluri impuse și nu declanșează mecanisme de tip defensiv;

- consilierul posedă simțul umorului, privește lucrurile din perspectivă optimistă și nu se teme să se amuze pe seama propriilor sale deficiențe; are capacitatea de a-și recunoaște greșelile și de a-și asuma responsabilitatea pentru acțiunile sale;

- trăiește predominant în prezent, fără a se agața de trecut sau a se refugia prea mult în viitor;

- consilierul admite, apreciază și respectă diferențele culturale, sociale, de gen sau rasă; este sincer interesat de bunăstarea celorlalți, interes bazat pe respect,

grijă, încredere și apreciere a oamenilor;

— este profund implicat în activitatea sa, dar, totodată, nu devine sclavul activității profesionale, are grijă de a-și organiza corect odihna/ vacanța;

— consilierul este capabil să stabilească limitele adecvate specifice unei relații interpersonale sănătoase, deși participă activ la problemele beneficiarilor săi; nu se ocupă de ele în timpul liber, este capabil să spună „nu”, fapt ce îl ajută să ducă o existență sănătoasă și echilibrată [Apud 10, p. 47 - 48].

Consilierul deseori devine model pentru beneficiarii săi, de aceea este important ca acesta, pentru început, să-și modifice/ remedieze aspectele sale negative, sau aspectele pe care ar vrea să le schimbe la persoana cu care lucrează. Pentru aceasta consilierul trebuie să lucreze cu regularitate asupra problemelor sale personale. În caz de necesitate poate chiar apela și el la un specialist competent, căci problemele neremediate ale consilierului, vor afecta capacitatea de reușită a sa și a

beneficiarului.

În contextul expus ne vom opri în detalii la *consilierea psihopedagogică/ educațională*, care oferă sprijin, ajutor și îndrumare, în special, copiilor și tinerilor, adulților, tuturor persoanelor care participă la activități de instruire / învățare, formare profesională, și dezvoltare personală sau / și orientare în carieră. Consilierea psihopedagogică/ educațională este realizată, mai frecvent, de către educatori / manageri școlari, cadre didactice, psihopedagogi, consilieri educaționali sau școlari și chiar de către părinți. Consilierea psihopedagogică este și ea axată pe un șir de principii etice și psihopedagogice. **O. A. Коробанова** [16, p. 292 – 295] a delimitat trei categorii de principii: *de ordin etic, de tact și strategice*, cele care favorizează elucidarea și explorarea scopurilor, obiectivelor și metodelor consilierii în vederea depășirii problemelor și a dificultăților identificate în procesul dezvoltării și a consilierii psihopedagogice:

Tabelul 1.3. Principiile consilierii psihopedagogice (autor O. A. Коробанова)

Nr. de ord.	Principii etice	Principii ce țin de tact	Principii strategice
.	Respectării și protejării intereselor copilului	Analizei contextului (identifică cauzele reale care au favorizat adresarea la consilier)	Normalizării în dezvoltare (caracteristicile individuale în raport cu limitele normalității)
.	Avantajul de a apela la serviciile consilierului	Complexității examinării problemei individului (oferă o imagine complexă a statutului psihologic și al particularităților dezvoltării personalității acestuia)	Consecutivității dezvoltării psihice care presupune identificarea genezei dificultăților și a devianțelor comportamentale
.	Confidențialității	Biografic (analiza datelor privind trecutul unei persoane și a modului prezent de existență a lui), ce se realizează prin elaborarea axei individuale de dezvoltare a vieții individului	Întocmirii unui program de profilaxie și de corecție în vederea înlăturării lor
.	Competenței și a responsabilității	Implicării active a părinților sau a altor persoane implicate în creșterea și educarea copilului, în procesul luării deciziilor în reabilitarea persoanei și/ sau depășirea problemelor	Elaborarea noilor strategii de comportare (împreună cu beneficiarul)

În baza analizei efectuate conchidem că trăsăturile definitorii ale consilierii educaționale gravitează în jurul a patru aspecte esențiale, care sunt specifice și pentru consilierea familiei. În primul rând, *consilierea educațională este un proces de dezvoltare a persoanei; are un rol de prevenire și este proactivă; optimizează modul în care elevul relaționează cu părinții, colegii și școala; abordează variate probleme ale subiectului consiliat, care pot fi de tip personal, educațional, social, de orientare școlară și profesională, inclusiv, cele care apar în situații de criză* [1; 4; 6; 7; 12 etc.].

Analizele realizate în baza studiului literaturii de specialitate [4; 9; 14], a permis să stabilim că procesul consilierii familiei se realizează pe ambele dimensiuni: psihologică și pedagogică, având drept obiectiv major, dezvoltarea în cadrul familiei a unui sistem coerent de scopuri vitale și perspective de consolidare și reechilibrare a comportamentului membrilor acesteia. O persoană orientată spre scop este capabilă să pună în acțiune modele alternative de comportament, să abordeze

problemele de viață din perspective diferite, dar fără a se cantona rigid în anumite soluții prefabricate. Prin urmare, în procesul consilierii familiei se încearcă provocarea unei schimbări voluntare în atitudinile și comportamentul membrilor acesteia, astfel încât persoana sau grupul familial să funcționeze optim din punct de vedere psihosocial [Apud 18, p. 2].

Întrucât urmărim să determinăm potențialul formativ al CF în instituția de învățământ, am decis să analizăm esența consilierii psihopedagogice școlare.

Consilierea familiei este strâns legată de *consilierea psihopedagogică școlară*, care reprezintă explorarea într-o manieră abilă și principială a relației dintre diriginte, psihologul școlar și participantul la consiliere/ elev, cadru didactic, manager, părinte, în scopul de a susține și favoriza cunoașterea de sine, autoacceptarea, depășirea unor dificultăți, maturizarea și dezvoltarea resurselor personale. Relația dintre specialistul în cauză și cel consiliat este o relație de alianță, de co/ participare și colaborare reciprocă.

Astfel, analiza literaturii de specialitate [1; 2; 4; 6; 7 etc.] a permis să stabilim unitățile triadice a consilierii școlare: copil - familie - școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului.

Plecând de la aspectele teoretice analizate, și viziunile experiențiale a unor cercetători [1; 2; 4; 6; 7 etc.], *delimităm trei tipuri de consiliere școlară a familiei:*

a) *Consilierea elevilor/ copiilor* în probleme legate de autocunoaștere, cunoașterea și formarea imaginii de sine; adaptarea și integrarea socială, reușita școlară, crizele de dezvoltare; situațiile de criză, rezolvarea și depășirea unor conflicte interioare sau/ și interpersonale; însușirea tehnicilor de învățare eficientă, orientarea în cariera școlară și cea profesională.

b) *Consilierea cadrelor didactice* în probleme legate de cunoașterea elevilor, înțelegerea problemelor elevilor, sprijinirea în dezvoltarea acestora, asigurarea echilibrului între cerințele școlare și posibilitățile elevilor, în identificarea cauzelor insuccesului și inadaptrii școlare, a abandonului școlar; optimizarea relației școală-elev.

c) *Consilierea părinților* în probleme legate de cunoașterea copiilor lor, înțelegerea nevoilor și a comportamentului lor, identificarea factorilor de risc în integrarea școlară și cea socială a copiilor săi; ameliorarea comunicării și a relației cu propriii copii, sprijinirea școlii în educația copilului [19, p. 2].

Dat, fiind faptul că procesul consilierii familiei este strâns legat de consilierea psihologică școlară, vom analiza și preciza specificul consilierii psihologice școlare, însă, mai întâi, vom încerca să formulăm *definiția consilierii familiei în instituția de învățământ*. În acest sens am plecat de la premisele teoretice investigate și descrise anterior. Sintetizând, conchidem că ***consilierea familiei în instituția de învățământ reprezintă un proces amplu cu caracter psihopedagogic, orientat spre acordarea unui sprijin,***

ajutor și îndrumare copiilor/ elevilor și părinților acestora în vederea optimizării comunicării, a relațiilor și educației familiale, reechilibrării modului de viață; a incitării și susținerii auto- și intercunoașterii; depășirea și evitarea dificultăților de comunicare și monitorizare a carierei școlare; de perfecționare a competențelor parentale și a celor de autoeficiență personală.

Consilierea psihologică școlară are ca scop sprijinirea elevului, profesorului sau a părintelui, a familiei, pentru ca aceștia să devină capabili de a se ajuta singuri; a se înțelege atât pe sine, cât și pe alte persoane, inclusiv realitatea înconjurătoare. Prin urmare, sarcina consilierului școlar nu este de a oferi numai sfaturi, ci de a ajuta ca persoana aflată în dificultate să devină aptă de a-și rezolva singură problemele cu care se confruntă. De aici, putem menționa faptul că cel care consiliază (dirigintele, cadrul didactic sau consilierul specialist) nu are niciodată soluții prestabilite pentru un caz concret, însă acesta trebuie să posede o experiență bogată de consiliere și să fie competent în domeniul vizat. Consilierul ajută membrii familiei ca pe parcursul procesului de consiliere, să găsească soluțiile cele mai eficiente. Consilierea familiei în școală, se axează pe identificarea și stabilirea problemelor familiale, prin intermediul valorificării integrative a demersului psihodiagnostic, cu cel corecțional și educațional, care se realizează într-un proces complex de comunicare cu toți membrii familiei. Sarcina consilierului școlar în consilierea familiei constă în definirea problemei cu care se confruntă membrii acesteia, astfel, încât dificultatea să poată fi soluționată, depășită și preîntâmpinată în viitor.

Din cele expuse putem conchide că succesul consilierii școlare este asigurat doar în cazul unui parteneriat eficient cu familia. Acesta fiind bazat pe încredere reciprocă, respect, empatie, confidențialitate, și responsabilitate a tuturor *actorilor* educaționali (consilier – cadru didactic – diriginte – elev– părinți – administrație).

Referințe bibliografice:

1. Băban A. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigiență și consiliere. Cluj-Napoca: Ardealului, 2009. 307 p.
2. Calaraș C. Consilierea educațională realizată de diriginte în situații de criză ca element al culturii pedagogice. Chișinău, Vol. 1. p. 123-129.
3. Coteanu I., Seche L., Seche M. Dicționar explicativ al limbii române. București: Univers enciclopedic, 1998. 1049 p.
4. Cuznețov Larisa. Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 488 p.
5. David D. Psihologie clinică și psihoterapie. Iași: Polirom, 2006. 328 p.
6. Dimitriu-Tiron E. Consiliere educațională. Iași: Institutul European, 2005. 267 p.
7. Dumitru I. Al. Consiliere psihopedagogică. Iași: Polirom, 2008. 332 p.
8. Enăchescu C. Tratat de psihanaliză și psihoterapie. Iași: Polirom, 2003. 391 p.
9. Geldard K., Geldard D., Yin Foo R. Consilierea copiilor, o introducere practică. Iași: Polirom, 2013. 448 p.
10. Holdevici I. Psihoterapia un tratament fără medicamente. București: Universitară, 2010. 528 p.
11. Konya Z., Konya A. Terapie familială sistemică. Iași: Polirom, 2012. 296 p.
12. Micleușanu Z. Fundamente praxiologice: metodologia și tehnologia consilierii psihopedagogice a familiei în cadrul instituției de învățământ. În: Studia Universitatis, Seria Științe ale educației, 2015, nr. 9 (89), p. 23-30.
13. Oancea C. Tehnici de sfătuire/ consiliere. București: Medicală, 2002. 345 p.
14. Șoitu L., Vrăsmaș E., Păun E. Consiliere familială. București: Institutul European, 2001. 126 p.

15. Ștefăneț D., Moraru E., Mazălu L. etc. Organizarea activității Serviciului de Asistență Psihologică, Ghidul metodologic. Chișinău: Sirius SRL, 2011. 90 p.
16. Коробанова О. А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования. Москва: Гардарики, 2005. 320 с.
17. Definiții ale consilierii. http://www.google.md/url?url=http://xa.yimg.com/kq/groups/86503172/935375625/name/DEFINITII.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0CBQQFjAAahUKEwiH3d_nmIbIAhUBVxQKHfz9Dag&usg=AFQjCNHhZG6vNkAMCt4RPDdbe9uWYFrPg.
<http://ru.scribd.com/doc/139987991/Consilierea-in-Scoala> (accesat la 22.08.2021).
18. Glaveanu S. Consiliere și orientare, Suport de curs. http://krispsychology.files.wordpress.com/2011/01/consiliere-psihiologica_note-de-curs_subiecte.pdf (accesat la 17.09.2021).
19. Plosca M. Consilierea în școală. <http://ru.scribd.com/doc/139987991/Consilierea-in-Scoala> (accesat la 25.08.2021).